

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 24 marca 2016 r.

Pozycja 252

POSTANOWIENIE

z dnia 16 marca 2016 r.

Sygn. akt Ts 378/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Rymar – przewodniczący i sprawozdawca

Piotr Tuleja

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej J.K. w sprawie zgodności:

art. 276 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1030, ze zm.) z art. 2, art. 7 oraz art. 31 ust. 2 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, sporządzonej przez adwokata oraz wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 19 listopada 2015 r. (data nadania), J.K. (dalej: skarżący) zarzucił niezgodność art. 276 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1030, ze zm.; dalej: k.s.h.) z art. 2, art. 7 oraz art. 31 ust. 2 i 3 Konstytucji.

2. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującym stanem faktycznym:

2.1. W dniu 11 sierpnia 2014 r. skarżący, będący wspólnikiem oraz kuratorem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, złożył do sądu rejestrowego dokumenty dotyczące odbytego przez spółkę zgromadzenia, na którym podjęto decyzję o jej rozwiązaniu. Złożone dokumenty zostały zakwalifikowane jako wniosek kuratora spółki o jej rozwiązanie i wyznaczenie likwidatora.

2.2. Postanowieniem z grudnia 2014 r. Sąd Rejonowy w Ł. postanowił rozwiązać spółkę, zwolnić skarżącego z funkcji kuratora spółki oraz jednocześnie ustanowić skarżącego jej likwidatorem.

W ocenie sądu, z uwagi na to, że prezes zarządu spółki zrezygnował z pełnionej funkcji ze względu na stan zdrowia, zaś dwóch kandydatów na likwidatorów nie wyraziło zgody na pełnienie tej funkcji, skarżący (jako wspólnik spółki i jej dotychczasowy kurator) jest jedyną osobą, która bez generowania zbędnych kosztów poprowadzi likwidację spółki.

2.3. Apelację od powyższego postanowienia – w zakresie ustanowienia go likwidatorem spółki – złożył skarżący, który zarzucił sądowi pierwszej instancji naruszenie: art. 276 § 3 k.s.h.

przez wyznaczenie go likwidatorem wbrew jego wyraźnemu sprzeciwowi co do objęcia tej funkcji, art. 31 ust. 2 Konstytucji przez zmuszenie go, wbrew jego oświadczeniu woli do bycia likwidatorem, w sytuacji gdy brak jest przepisu prawa nakazującego współnikowi objęcie funkcji likwidatora, art. 328 § 2 w związku z art. 233 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.; dalej: k.p.c.) przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i nieprzeprowadzenie żadnego postępowania dowodowego w celu ustalenia czy na dzień wydania zaskarżonego postanowienia inne osoby mogły pełnić funkcję likwidatora spółki. W oparciu o powyższe zarzutu skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w części, w której został ustanowiony likwidatorem spółki, i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania przed sądem pierwszej instancji, względnie – w razie stwierdzenia przez sąd odwoławczy ziszczenia się przesłanki z art. 386 § 2 k.p.c. – o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości, zniesienie postępowania i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji.

2.4. Postanowieniem z czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy w Ł. oddalił apelację skarżącego. W uzasadnieniu tego orzeczenia sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne i prawne sądu pierwszej instancji, wskazując jednocześnie, że z art. 276 § 3 k.s.h. nie wynika obowiązek uzyskania zgody osoby wyznaczonej przez sąd na likwidatora spółki, zaś w okolicznościach rozpatrywanej sprawy skarżący był jedyną osobą mogącą objąć rzeczoną funkcję bez generowania niepotrzebnych kosztów związanych z likwidacją spółki.

3. Zdaniem skarżącego zakwestionowany art. 276 k.s.h. „w zakresie, w jakim nie przewiduje konieczności wyrażenia zgody przez osobę wyznaczoną na likwidatora spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w drodze postanowienia sądu”, jest niezgodny z: art. 2 Konstytucji „poprzez naruszenie zasady demokratycznego państwa prawa, rozumianej jako wymóg prawidłowej legislacji i naruszenie tego wymogu przez brak unormowania dotyczącego wyrażenia zgody przez osobę wyznaczoną na stanowisko likwidatora spółki z ograniczoną odpowiedzialnością”; art. 7 Konstytucji „poprzez dopuszczenie do działania poza granicami prawa, co sprzeczne jest z zasadą praworządności”; art. 31 ust. 2 Konstytucji „poprzez naruszenie zasady niedopuszczalności zmuszania obywatela do tego, czego prawo mu nie nakazuje”; art. 31 ust. 3 Konstytucji „poprzez ograniczenie prawa i wolności bez podstawy prawnej”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 77 ust. 1 w związku z art. 81 ust. 1 *in fine* ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.; dalej: ustawa o TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał Konstytucyjny bada, czy w sprawie nie zachodzą przesłanki odmowy nadania skardze dalszego biegu, o których mowa w art. 77 ust. 3 ustawy o TK.

2. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji prawo do złożenia skargi konstytucyjnej przysługuje każdemu, czyje konstytucyjne prawa lub wolności zostały naruszone w wyniku wydania w jego sprawie ostatecznego rozstrzygnięcia, opartego na niezgodnym z Konstytucją przepisie ustawy lub innego aktu normatywnego. Przesłanki dopuszczalności rozpoznania zarzutów przedstawionych w skardze konstytucyjnej zostały doprecyzowane w art. 64-66 ustawy o TK. Zgodnie z art. 64 tej ustawy, skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu trzech miesięcy od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. Skarga – poza spełnieniem wymagań dotyczących pisma procesowego – powinna zawierać m.in. dokładne określenie ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją, a także wskazywać, która

konstytucyjna wolność lub które prawo skarżącego, i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone (art. 65 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o TK).

W niniejszej sprawie skarżący jako przedmiot kontroli wskazał art. 276 k.s.h., który stanowi: „§ 1. Likwidatorami są członkowie zarządu, chyba że umowa spółki lub uchwała wspólników stanowi inaczej. § 2. Jeżeli umowa spółki nie stanowi inaczej, likwidatorzy mogą być odwołani na mocy uchwały wspólników. Likwidatorów ustanowionych przez sąd tylko sąd może odwołać. § 3. W przypadku gdy o rozwiązaniu spółki orzeka sąd, może on jednocześnie ustanowić likwidatorów. § 4. Na wniosek osób mających interes prawny sąd może, z ważnych powodów, odwołać likwidatorów i ustanowić innych. § 5. Sąd, który ustanowił likwidatorów, określa wysokość ich wynagrodzenia”. Natomiast wzorcami kontroli zostały uczynione art. 2, art. 7 oraz art. 31 ust. 2 i 3 Konstytucji.

3. Trybunał stwierdza, że analizowana skarga konstytucyjna nie spełnia konstytucyjnych i ustawowych kryteriów warunkujących jej merytoryczne rozpoznanie z powodu nieprawidłowego przywołania konstytucyjnych wzorców kontroli.

3.1. Trybunał przypomina, że art. 2 Konstytucji – co do zasady – nie może stanowić samoistnej podstawy kontroli w sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną. Jak wielokrotnie podnoszono w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, przepis ten wyznacza jedynie standard kreowania przez ustawodawcę wolności i praw, nie wprowadzając jednocześnie konkretnej wolności czy konkretnego prawa (por. np. postanowienie pełnego składu TK z 23 stycznia 2002 r., Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60, a także wyroki TK z 30 maja 2007 r., SK 68/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 53 oraz 10 lipca 2007 r., SK 50/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 75). Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że o dopuszczalności stosowania art. 2 ustawy zasadniczej jako samoistnej podstawy indywidualnej kontroli konstytucyjności prawa nie może przesądzać okoliczność, iż przepis ten może być samodzielną podstawą orzeczenia wydawanego w ramach kontroli generalnej (abstrakcyjnej). W tym ostatnim przypadku bowiem ocena ta nie jest uwarunkowana istnieniem praw podmiotowych konkretnego podmiotu, naruszonych zastosowaniem przez organ władzy publicznej niekonstytucyjnego przepisu (por. np. postanowienie TK z 25 marca 2009 r., Ts 75/08, OTK ZU nr 2/B/2009, poz. 126).

Trybunał Konstytucyjny od wejścia w życie obowiązującej Konstytucji wielokrotnie podkreślał, że szeroki katalog praw i wolności wymienionych w rozdziale II Konstytucji obejmuje i zasadniczo wyczerpuje pojęcie „konstytucyjnych wolności lub praw”, o których mowa w art. 79 ust. 1 ustawy zasadniczej. W interpretacji przepisów zawartych w tym rozdziale mogą być pomocne klauzule generalne, takie jak klauzula demokratycznego państwa prawnego, ale nie one będą stanowić samoistną podstawę skargi konstytucyjnej. Podstawy takiej należy szukać w konkretnych postanowieniach Konstytucji statuujących określone prawo lub wolność. Artykuł 2 Konstytucji (tak jak inne przepisy wyrażające zasady ogólne) może natomiast nadal stanowić podstawę do wywodzenia, niewyrażonych w Konstytucji *explicite*, zasad konstytucyjnych działania organów władzy publicznej. Zasady te nie mają jednak charakteru samoistnych praw lub wolności konstytucyjnych o charakterze podmiotowym (por. np. wyroki TK z: 23 listopada 1998 r., SK 7/98, OTK ZU nr 7/1998, poz. 114; 10 lipca 2000 r., SK 21/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 144 oraz 10 lipca 2007 r., SK 50/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 75, a także postanowienie TK z 18 września 2001 r., Ts 71/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 239).

3.2. Konstytucja w art. 7 nie kreuje po stronie obywateli żadnych praw ani wolności konstytucyjnych, gdyż stanowi przepis o charakterze ustrojowym i dotyczy zasady legalizmu w działaniach władz publicznych. Istotą tej regulacji jest nakaz działania organów władzy publicznej w granicach wyznaczonych przez prawo, w którym powinna być zawarta zarówno podstawa działania, jak też określone granice ich działania, i nie może przez to stanowić wzorca w sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną (zob. np. postanowienie TK z 19 kwietnia 2006 r., SK 12/05, OTK ZU nr 4/A/2006, poz. 50).

3.3. W przypadku zarówno ust. 2, jak i ust. 3 art. 31 Konstytucji należy stwierdzić, że przepisy te żadnych samoistnych konstytucyjnych wolności lub praw nie proklamują. Nie wyrażają one też w sposób pełny odrębnych wolności lub praw, a czynią to jedynie w sposób cząstkowy i uzupełniający, ściśle związany z innymi normami Konstytucji. Jak wynika z tytułu podrozdziału, w którym art. 31 ustawy zasadniczej został umiejscowiony, ust. 2 i 3 tego przepisu wyrażają zasady ogólne dotyczące konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela. Zasady te dotyczą obowiązku szanowania wolności i praw innych oraz zakazu czynienia, czego prawo nie nakazuje (art. 31 ust. 2), a także „ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw” (art. 31 ust. 3), nie są więc podstawą odrębnego typu wolności lub prawa. Wynika z tego, że art. 31 ust. 2 i 3 ustawy zasadniczej nie formułuje samoistnych praw podmiotowych o randze konstytucyjnej i zawsze musi być współstosowany z innymi normami Konstytucji (zob. np.: postanowienia TK z 29 kwietnia 2014 r. i 28 listopada 2014 r., Ts 121/12, OTK ZU nr 6/B/2014, poz. 543 i 544 – odnośnie do art. 31 ust. 2 Konstytucji; przywołane postanowienie pełnego składu TK z 23 stycznia 2002 r., Ts 105/00 – odnośnie do art. 31 ust. 3 Konstytucji).

3.4. W związku z powyższym merytoryczne rozpoznanie skargi konstytucyjnej w zakresie badania zgodności art. 276 k.s.h. z art. 2, art. 7 oraz art. 31 ust. 2 i 3 Konstytucji (niezależnie od tego, czy byłyby ujęte jako wzorce „samodzielne”, czy też „związkowe” wobec siebie) byłoby niedopuszczalne.

4. Niezależnie od powyższego Trybunał zauważa, że skarżący nie wskazał praw i wolności, które zostały naruszone ostatecznym rozstrzygnięciem opartym na kwestionowanym przepisie ani też nie wykazał sposobu ich naruszenia (wymogów tych nie spełnia odwołanie się wyłącznie do art. 2, art. 7, art. 31 ust. 2 czy art. 31 ust. 3 Konstytucji, o czym była mowa w punktach 3.1-3.3 niniejszego uzasadnienia). Tym samym należy stwierdzić, że ogólne przywołanie art. 2, art. 7, art. 31 ust. 2 czy art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej, bez określenia do których gwarancji konstytucyjnych odnoszą się zarzuty skarżącego, nie spełnia wymogów stawianych skardze konstytucyjnej przez art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK.

Trybunał przypomina, że wymóg określenia sposobu naruszenia konstytucyjnie chronionych wolności i praw nie sprowadza się jedynie do przytoczenia treści odpowiedniego przepisu Konstytucji (abstrahując od ustaleń poczynionych w punktach 3.1- 3.3. niniejszego uzasadnienia) i sformułowania ogólnych twierdzeń na jego poparcie. Spoczywający na skarżącym obowiązek odpowiedniego uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności kwestionowanych przepisów jest konsekwencją nałożenia na niego przez ustawodawcę ciężaru dowodu. Przedstawiona argumentacja powinna zatem doprowadzić do obalenia przyjętego w systemie prawnym domniemania konstytucyjności i legalności zakwestionowanego przepisu prawa (zob. postanowienie TK z 27 listopada 2006 r., SK 13/06, OTK ZU nr 10/A/2006, poz. 164).

W tym stanie rzeczy Trybunał – na podstawie art. 77 ust. 3 pkt 4 *in fine* ustawy o TK – postanowił, jak w sentencji.